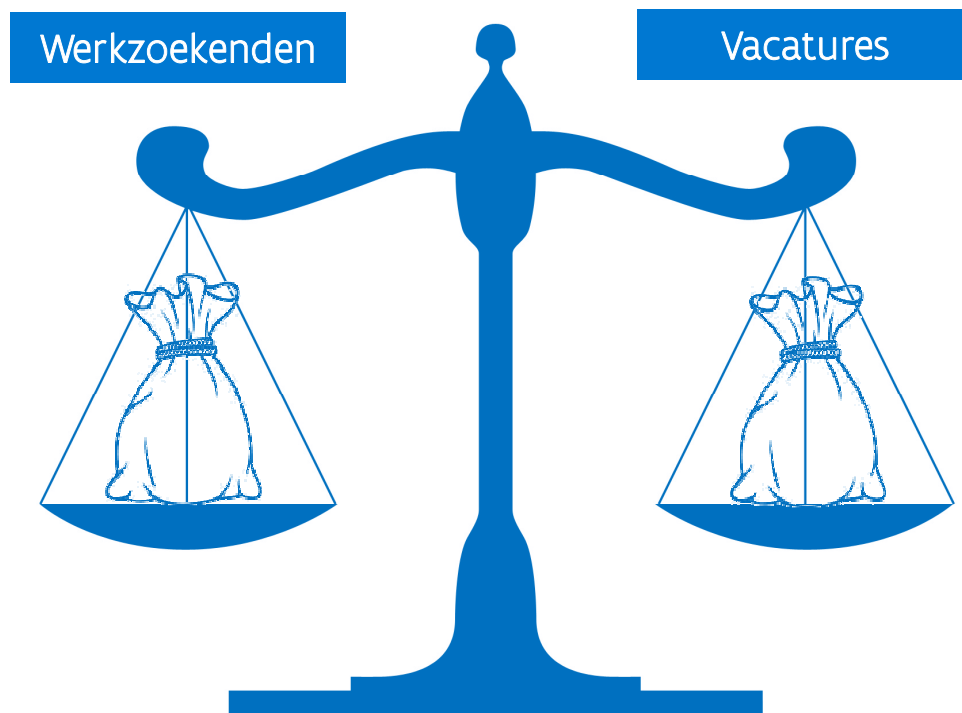

Werkloosheid en vacatures

Jaarbalans 2016

VDAB Studiedienst

Januari 2017

VDAB

Inleiding	3
Niet-werkende werkzoekenden (NWWZ)	4
Werkloosheidsgraad	6
Vacatures	7
Ontvangen vacatures	8
Openstaande vacatures	9
Spanningsindicator	11
Eindbalans	12
Bijlagentabellen	13

Meer informatie

VDAB - Studiedienst

Keizerslaan 11, 1000 Brussel

Tel. 02 506 15 88

studiedienst@vdab.be

vdab.be/trends/

Beste lezer,

[In 2016 wist de Vlaamse arbeidsmarkt zich te herpakken.](#)

Dit werd doorheen het jaar duidelijk zichtbaar in de maandelijkse werkloosheidsberichten van VDAB. Elke maand in 2016 lag de werkloosheid lager dan in het voorgaande jaar en sinds augustus 2016 werd de werkloosheidsdaling maand na maand sterker. Ook in de maandelijkse vacaturecijfers was het herstel duidelijk zichtbaar en tekende zich een opmerkelijke groei af in het aantal door VDAB ontvangen vacatures.

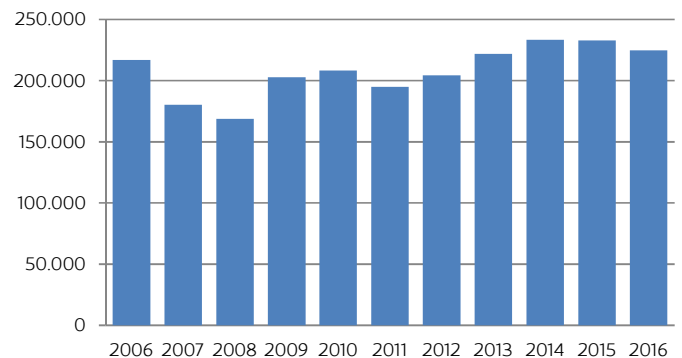
In dit bericht laten we de maandcijfers achter ons en maken we een eindbalans op voor 2016. Aan de hand van jaarcijfers en evoluties over de niet-werkende werkzoekenden, de werkloosheidsgraad, de vacatures en de spanningsindicator krijgen we een globaal zicht op de positie en de koers van de Vlaamse arbeidsmarkt anno 2016. Hieruit blijkt dat de Vlaamse arbeidsmarkt in positieve zin evolueert.

Willem Vansina
Verantwoordelijke Studiedienst VDAB

Niet-Werkende Werkzoekenden (NWWZ)

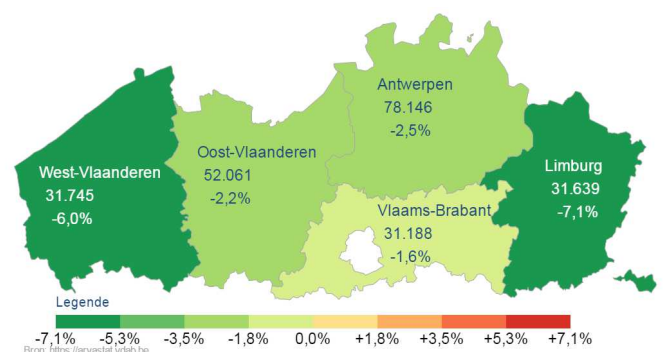
In 2016 waren er in Vlaanderen gemiddeld 224.779 personen ingeschreven als niet-werkende werkzoekende (NWWZ) bij VDAB. In vergelijking met 2015 daalde het aantal NWWZ met 8.148 personen of -3,5%. Hiermee is er een einde gekomen aan vier jaren van toenemende en stagnerende werkloosheid in Vlaanderen. Ondanks de daling blijven we nog een heel eind verwijderd van het werkloosheidsniveau van voor de economische crisis in 2008 (168.890 NWWZ).

Niet-werkende werkzoekenden (NWWZ)

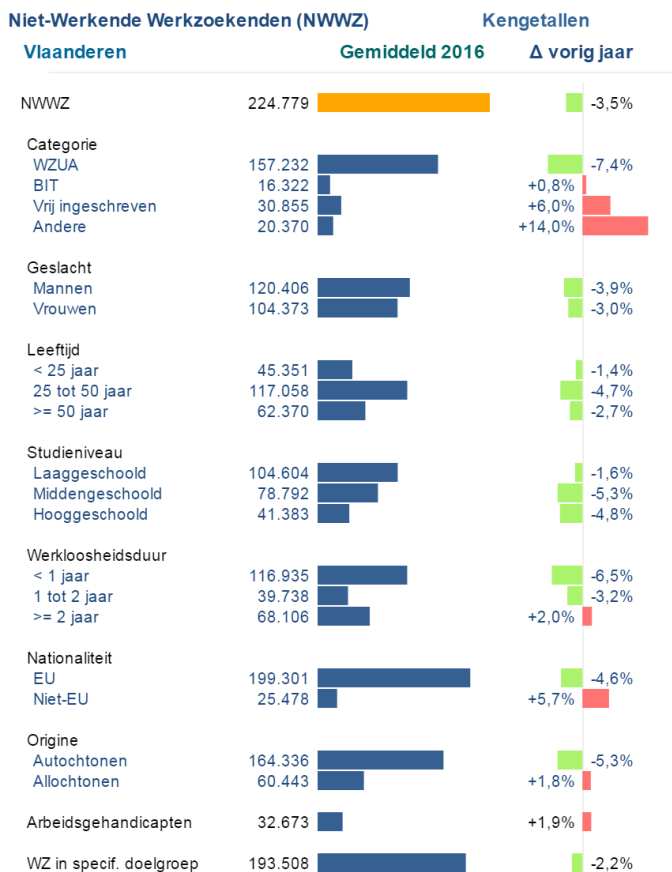
De daling van de werkloosheid zet zich door in de vijf Vlaamse provincies, maar aan een verschillend tempo. Limburg (-7,1%) en West-Vlaanderen (-6,0%) laten de sterkste daling optekenen. Limburg lijkt zich te herpakken nadat de sluiting van Ford Genk de werkloosheid er nog fors opgedreven had. In Antwerpen (-2,5%), Oost-Vlaanderen (-2,2%) en vooral Vlaams-Brabant (-1,6%) is de werkloosheidsdaling minder uitgesproken.

Niet-werkende werkzoekenden (NWWZ)

“In Vlaanderen daalde de werkloosheid het afgelopen jaar met meer dan 3%. Een mooi resultaat, maar zeker geen reden om te juichen of om op onze lauweren te rusten. Iedere werkzoekende blijft er tenslotte één te veel.”

*(Willem Vansina,
verantwoordelijke studiedienst VDAB)*

De NWWZ omvatten vier categorieën van werkzoekenden. De werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), de jongeren in beroepsinschakelingsstijd (BIT), de vrij ingeschrevenen en de andere verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden, zoals werkzoekenden ten laste van het OCMW en deeltijds lerenden zonder baan.

De WZUA vormen met 157.232 de grootste groep van werkzoekenden. Dit is ook de enige categorie die in 2016 een daling laat optekenen (-7,4%, -12.527 WZUA). De andere categorieën kennen gemiddeld genomen nog een stijging in 2016, die het meest uitgesproken is bij de categorie 'andere' (+14%). De daling bij de WZUA wordt aangedreven door de verbeterde banengroei. Daarnaast zorgen wijzigingen in de werkloosheidsreglementering eveneens voor verschuivingen en evoluties in de werkloosheidscijfers. Vooral de hervorming van de inschakelingsuitkering en van de beschikbaarheidsvereisten hebben een impact. De beperking in de tijd van de inschakelingsuitkering drukt de werkloosheid of zorgt voor een verschuiving van de

WZUA naar de vrij ingeschrevenen of andere werkzoekenden. Volgens de meest recente gegevens van RVA verloren in de eerste drie kwartalen van 2016 zo'n 1.300 Vlaamse gerechtigden hun inschakelingsuitkering. De langere beschikbaarheid van 60-plussers en werklozen met bedrijfsstoelag (SWT-stelsel) drijft daarentegen de werkloosheid op. Dit vertaalt zich onder andere in een toename van werkzoekende 60-plussers met 45% in 2016 (+3.222 NWWZ).

Ondanks de globale werkloosheidsdaling konden bepaalde groepen van werkzoekenden nog niet of slechts in mindere mate mee profiteren van het herstel. Bij de werkzoekenden met een niet-EU-nationaliteit, de allochtone werkzoekenden (met *huidige of vorige* nationaliteit van buiten EU), de zeer langdurig werkzoekenden (>=2 jaar) en de werkzoekenden met een arbeidshandicap nam de gemiddelde werkloosheid in 2016 verder toe. Toch was er naar het jaareinde toe ook voor deze groepen een verbetering merkbaar. Bij andere werkzoekenden was er wel sprake van een daling, maar was deze minder uitgesproken dan de globale werkloosheidsdaling. Het gaat om jongeren, 50-plussers, laaggeschoolden en vrouwen.

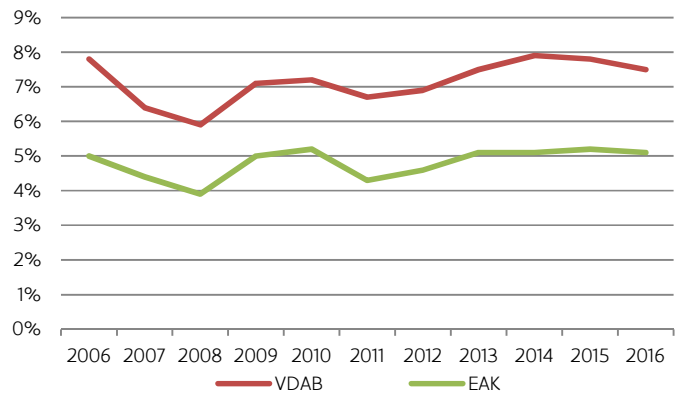
De categorie 'WZ in specifieke doelgroep' omvat de werkzoekenden die behoren tot minstens een van de volgende zes doelgroepen: jongeren (<25 jaar), 55-plussers, langdurig werkzoekenden (>= 1 jaar), laaggeschoolden, allochtonen en werkzoekenden met een arbeidshandicap. In 2016 waren er 193.508 werkzoekenden die tot minstens een van deze doelgroepen behoorden, dit is 86% van de totale werkzoekendenpopulatie. Heel wat werkzoekenden behoren tot meer dan één doelgroep. Het gaat intussen om bijna 127.000 werkzoekenden die twee of meer doelgroepenmerken cumuleren.

Ten opzichte van 2015 kende de categorie 'WZ in specifieke doelgroep' een daling van 2,2%. Deze daling is volledig toe te schrijven aan de werkzoekenden die enkel tot één doelgroep behoren (-7,9%). De meer kwetsbare werkzoekenden die twee of meer doelgroepenmerken cumuleren, kenden daarentegen nog een stijging in 2016 (+1%).

Werkloosheidsgraad

De VDAB-werkloosheidsgraad duidt aan hoeveel procent van de beroepsbevolking ingeschreven is als niet-werkende werkzoekende. De evolutie van deze werkloosheidsgraad volgt een gelijkaardig patroon als bij de NWWZ. In 2016 was er voor het eerst sinds vijf jaar sprake van een substantiële daling van de VDAB-werkloosheidsgraad. Met een werkloosheidsgraad van 7,5% zijn we intussen teruggezaakt tot het niveau van 2013.

Werkloosheidsgraad

Bron: VDAB, Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium, Steunpunt Werk

Naast de VDAB-werkloosheidsgraad wordt vaak gebruik gemaakt van de werkloosheidsgraad op basis van internationale definities zoals weergegeven in de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). Als gevolg van een striktere afbakening van de werklozenpopulatie ligt de werkloosheidsgraad in EAK traditioneel lager dan deze bij VDAB. Bij EAK worden enkel werklozen geteld die actief naar werk zoeken en onmiddellijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Heel wat werkzoekenden met aangepaste beschikbaarheid (bijvoorbeeld in een SWT-stelsel) worden hierdoor niet meegeteld.

Ondanks het niveauverschil volgen beide indicatoren grotendeels hetzelfde patroon, aansluitend bij het algemene conjunctuurverloop. Toch komt de daling in 2016 die we bij VDAB vaststellen nog niet even sterk tot uiting bij EAK. Voorlopige cijfers voor 2016 (op basis van 3 kwartalen) wijzen eerder op een stabilisatie van de EAK-werkloosheidsgraad voor Vlaanderen (5,1%).

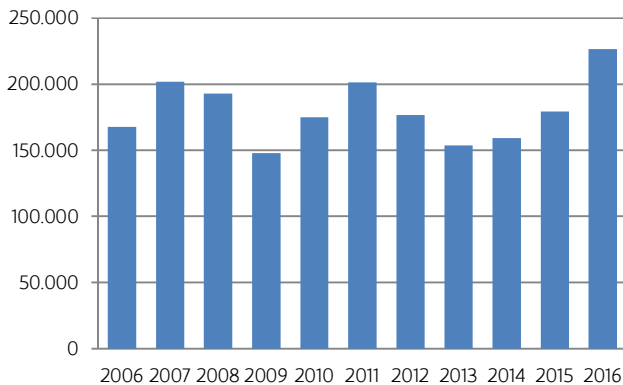
Vacatures

Om de evoluties op de vacaturemarkt te beschrijven, kijken we naar de vacatures binnen het normaal economisch circuit zonder uitzendopdrachten (NECzU) die rechtstreeks aan VDAB gemeld worden. Het gaat om vacatures die door de werkgevers zelf of via een VDAB-consulent ingevoerd worden in de VDAB-databank. We brengen zowel de ontvangen als de openstaande vacatures in kaart. Bij de *ontvangen vacatures* gaat het om de som van alle nieuwe vacatures die in de loop van het jaar bij VDAB gemeld worden. Bij de *openstaande vacatures* gaat het daarentegen om een momentopname waarbij enkel die vacatures geteld worden die op het einde van de maand nog open staan. We rapporteren hierbij een gemiddelde over de twaalf maanden van het betreffende jaar.

Naast de vacatures uit het NECzU die rechtstreeks aan VDAB gemeld worden, zijn er nog heel wat andere vacaturecircuits. Het gaat onder meer om vacatures voor uitzendopdrachten en andere vacatures die geplaatst worden via intermediairen zoals wervings- en selectiekantoren. Hoewel deze circuits een belangrijke plaats innemen op de huidige arbeidsmarkt, worden ze niet meegenomen in de standaardrapportering over de vacaturemarkt omdat dit tot dubbeltellingen zou leiden. Werkgevers hebben immers de keuze om hun vacatures te adverteren via verschillende kanalen waardoor vacatures meerdere keren kunnen voorkomen.

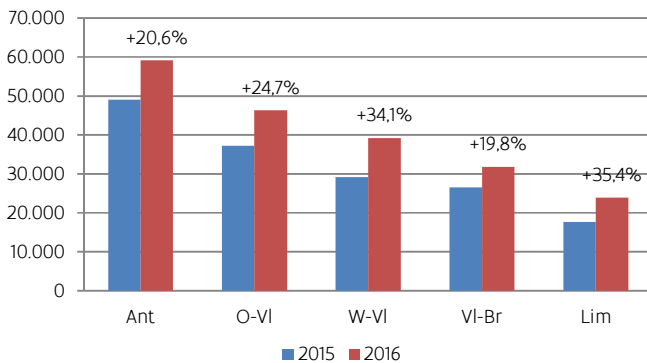
Ontvangen vacatures

Ontvangen vacatures

Na drie mindere jaren begon de vacaturemarkt in 2015 opnieuw aan te trekken. In 2016 werd de groei bestendig en versterkt. In totaal werden 226.671 vacatures rechtstreeks gemeld bij VDAB, een stijging met liefst 26,4% op jaarbasis. Nooit eerder werden op een jaar tijd zoveel nieuwe vacatures ontvangen bij VDAB. Belangrijke drijfkrachten achter deze toename zijn de banengroei en de vergrijzing. Daarnaast speelt ook het bereik van VDAB een rol. Vanuit samenwerkingsakkoorden met werkgevers en sectoren wordt het uitwisselen van vacatures gestimuleerd. Dit heeft op haar beurt een invloed op de vacaturecijfers van VDAB.

Ontvangen vacatures

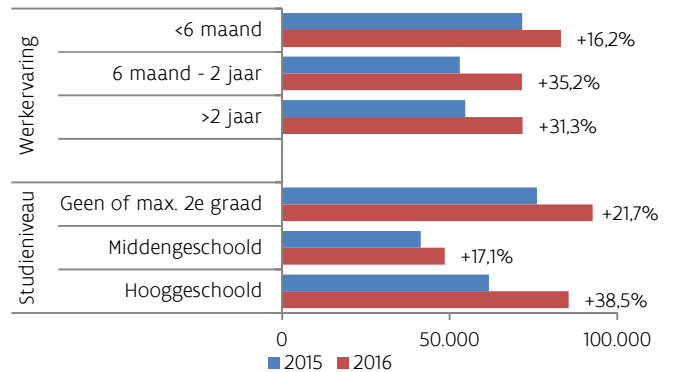

Kijken we naar de regionale spreiding van de vacaturegroei dan zien we dat elke Vlaamse provincie een forse toename heeft gekend in het aantal ontvangen vacatures. Limburg, de provincie met de kleinste vacaturemarkt, po-

sitioneert zich als snelste groeier (+35,4%) en wordt op de voet gevolgd door West-Vlaanderen (+34,1%). Maar ook in de andere provincies floreerde de vacaturemarkt en kwamen er in 2016 aanzienlijk meer nieuwe vacatures binnen dan het jaar ervoor.

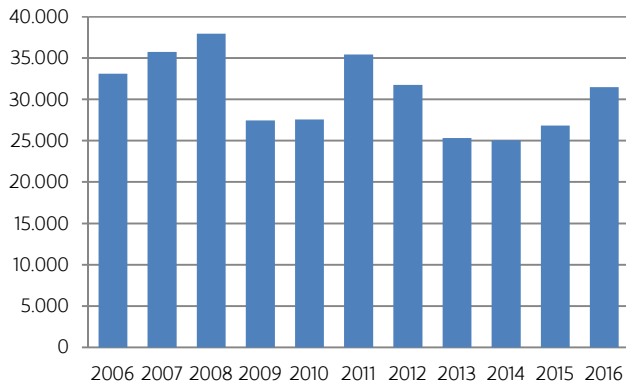
Bij een opdeling van de vacatures naar werkervaring en studieniveau zien we in elke categorie een toename van het aantal nieuw ontvangen vacatures in 2016. Toch zijn het vooral de vacatures met werkervaring en de vacatures voor hooggeschoolden die een sterke opmars kenden. In vergelijking met 2015 ontving VDAB ruim 30% meer vacatures waarin minstens zes maanden werkervaring gevraagd wordt, tegenover +16,2% bij vacatures met minder of geen werkervaring. Volgens studieniveau steeg vooral de vraag naar hooggeschoolde profielen sterk (+38,5%), al werden ook bij de andere categorieën heel wat nieuwe vacatures ontvangen.

Ontvangen vacatures

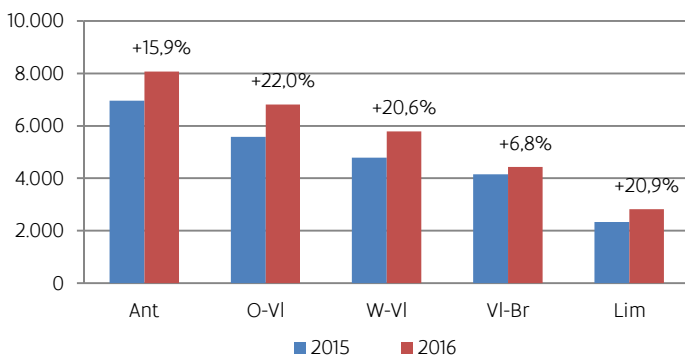
Openstaande vacatures

Openstaande vacatures

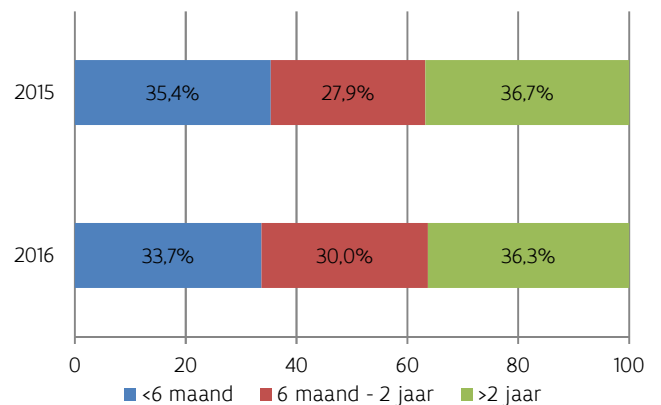
De openstaande vacatures tonen ons de stock of voorraad aan vacatures die op de laatste dag van de maand open staan bij VDAB. Het gaat hierbij om alle vacatures die VDAB ontvangen heeft in de huidige of een vorige maand en nog niet afgehandeld zijn op de laatste dag van de huidige maand. De evolutie van de openstaande vacatures wordt bijgevolg niet enkel beïnvloed door het aantal nieuwe vacatures, maar ook door de looptijd van de vacatures. Voor de openstaande vacatures rapporteren we een gemiddelde over de twaalf maanden van 2016. Hiermee krijgen we zicht op de beschikbare voorraad aan vacatures bij VDAB in een gemiddelde maand van 2016.

Openstaande vacatures

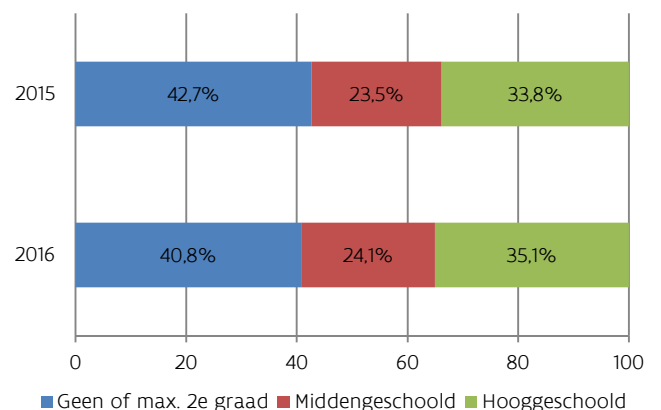

De sterke groei van het aantal nieuw ontvangen vacatures weerspiegelt zich eveneens in een toename van de 'openstaande vacatures'. In 2016 stonden er elke maand gemiddeld 31.477 vacatures open bij VDAB, dit is 17,2% meer dan in 2015. Enkel in Vlaams-Brabant zakt de groei van het aantal openstaande vacatures ruim onder dit gemiddelde (+6,8%). De aangroei van de vacaturemarkt bleef in Vlaams-Brabant beperkt omdat er in verhouding tot de vacaturestock relatief minder nieuwe vacatures bijkwamen in 2016.

Openstaande vacatures volgens werkervaring

Openstaande vacatures volgens studieniveau

In 2016 was voor iets meer dan een derde van de openstaande vacatures geen of minder dan zes maanden werkervaring vereist (33,7%). Een andere 30% van de vacatures stond open voor werkzoekenden met zes maanden tot twee jaar werkervaring. Voor de grootste groep van vacatures (36,3%), ten slotte, zocht men kandidaten met minstens twee jaar ervaring. Tussen 2015 en 2016 nam het belang van vacatures met weinig tot geen werkervaring verder af (-1,7 procentpunt). Het aandeel van vacatures met meer dan twee jaar werkervaring kende min of meer een status quo (-0,4 procentpunt), terwijl het aandeel van de vacatures met 'enige ervaring' er duidelijk op vooruitging (+2,1 procentpunt).

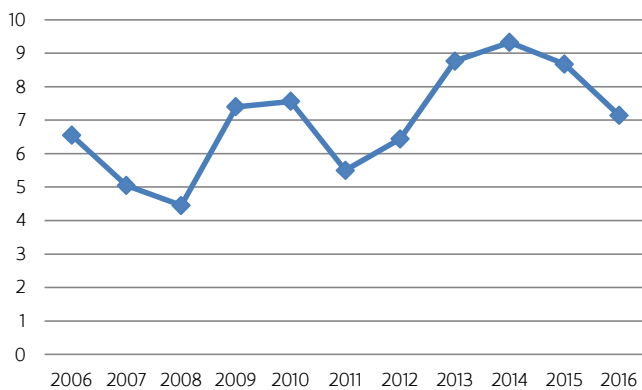
De verdeling naar studieniveau in 2016 toont dat in 40,8% van de openstaande vacatures geen studieniveau of maximum 2^e graad secundair onderwijs vermeld wordt. 24,1% van de openstaande vacatures richt zich op werkzoekenden met een eindexamen van het secundair onderwijs (middengespoold) en in 35,1% wordt een hoger diploma verwacht (hooggeschoold). Tussen 2015 en 2016 daalde het aandeel vacatures zonder studievereisten (of maximum 2^e graad secundair) met bijna 2 procentpunten. Deze daling werd gecompenseerd door een lichte stijging van het aandeel vacatures voor middengespoolden (+0,6 procentpunt) en een sterkere stijging van het aandeel vacatures voor hooggeschoolden (+1,3 procentpunt).

Spanningsindicator

De spanningsindicator drukt uit hoeveel niet-werkende werkzoekenden er beschikbaar zijn ten opzichte van het totaal aantal openstaande vacatures. Het is een zuiver kwantitatieve maatstaf die de krapte op de arbeidsmarkt weergeeft op basis van de beschikbare arbeidsreserve en vacatures. De spanningsindicator houdt hierbij geen rekening met de aanwezige competenties bij de werkzoekenden of specifieke vereisten in de vacatures.

Bij een lagere spanningsratio zijn er minder werkzoekenden per vacature beschikbaar en neemt de krapte toe. De evolutie van de spanningsindicator volgt in grote lijnen het conjunctuurverloop. Indien de conjunctuur aantrekt zal het aantal vacatures logischerwijze stijgen en de werkloosheid afnemen. Dit resulteert in een lagere spanningsindicator en dus een grotere arbeidsmarktkrapte.

Spanningsindicator

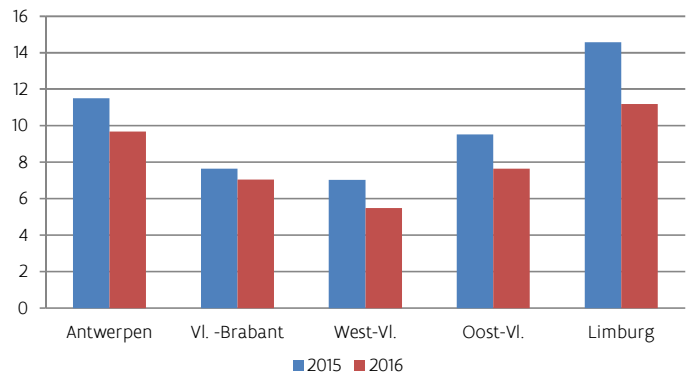

In 2016 nam de spanningsindicator voor het tweede jaar op rij af. Gemiddeld waren er 7,1 NWWZ per openstaande vacature geregistreerd bij VDAB. De daling van de spanningsindicator is het gevolg van de dalende werkloosheid en de groei op de vacaturemarkt.

Op provinciaal niveau loopt de spanningsindicator sterk uiteen. West-Vlaanderen kent de laagste spanningsindicator en heeft dus de krapste interne arbeidsmarkt. Per vacature zijn er gemiddeld 5,5 werkzoekenden beschikbaar. In Limburg zijn er in verhouding tot de vacatures twee keer zo veel werkzoekenden beschikbaar en loopt de spanningsindicator op tot 11,2. Limburg tekende echter

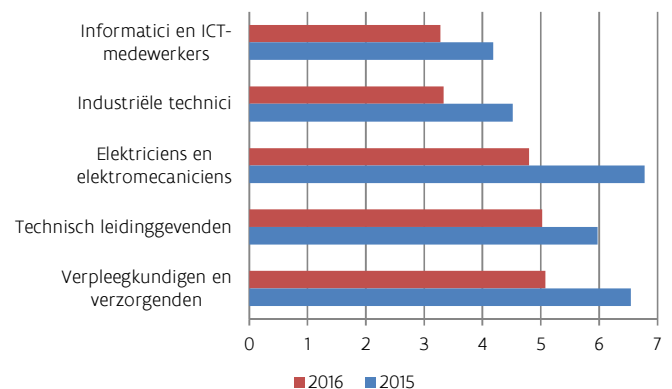
wel voor de sterkste afname van de spanningsindicator tussen 2015 en 2016.

Spanningsindicator

Delen we de spanningsindicator op naar beroepsgroep dan krijgen we zicht op de beroepsspecifieke krapte. De 'informatici en ICT-medewerkers' en de 'industriële technici' zijn de beroepsgroepen met de grootste krapte in 2016. Per openstaande vacature zijn er iets meer dan 3 werkzoekenden beschikbaar. Ook bij de 'elektriciens en elektromechaniciens', de 'technisch leidinggevenden' en de 'verpleegkundigen en verzorgenden' zijn er minder dan 6 werkzoekenden per vacature. Voor elk van deze beroepsgroepen daalde de spanningsratio tussen 2015 en 2016, wat wil zeggen dat de krapte toegenomen is. De krapte in deze beroepen maakt het voor werkgevers vaak moeilijk om vacatures op te vullen. Dit zien we ook weerspiegeld in de lijst van knelpuntberoepen waar diverse technische en zorgberoepen prominent aanwezig zijn.

Spanningsindicator

Eindbalans

Onder impuls van een verbeterd conjunctuurklimaat, evolueert ook de Vlaamse arbeidsmarkt in positieve zin. De werkloosheid toonde voor het eerst sinds vijf jaar opnieuw een duidelijke daling en de vacaturegroei verdubbelde in vergelijking met het voorgaande jaar. Nooit eerder werden op een jaar tijd zoveel nieuwe vacatures ontvangen bij VDAB. Deze evoluties zorgden voor een krapper arbeidsmarkt in 2016.

Ondanks het herstel blijft de werkloosheid in 2016 (224.779 NWWZ) nog een heel eind verwijderd van het werkloosheidsniveau van voor de economische crisis in 2008 (168.890 NWWZ). Bovendien kunnen bepaalde doelgroepen voorlopig slechts beperkt mee profiteren van het verbeterde klimaat. Een belangrijke uitdaging voor 2017 bestaat erin om ook voor deze groepen kansen te creëren zodat er geen talenten verloren gaan op een krapper wordende arbeidsmarkt. De forse vacaturegroei biedt alvast heel wat potentieel om door te gaan op de ingeslagen weg en de werkloosheid stelselmatig verder af te bouwen.

Bijlagetabellen

Tijdreeksen

	NWWZ (n)	Werkloosheidsgraad (%)		Vacatures ² (n)		Spannings- indicator ³
		VDAB	EAK ¹	Ontvangen	Openstaand	
2006	216.762	7,8	5,0	167.850	33.113	6,5
2007	180.396	6,4	4,4	201.740	35.740	5,0
2008	168.890	5,9	3,9	193.095	37.969	4,4
2009	202.808	7,1	5,0	148.000	27.432	7,4
2010	208.242	7,2	5,2	174.800	27.563	7,6
2011	195.008	6,7	4,3	201.331	35.457	5,5
2012	204.437	6,9	4,6	176.810	31.754	6,4
2013	221.901	7,5	5,1	153.739	25.325	8,8
2014	233.349	7,9	5,1	159.088	25.035	9,3
2015	232.927	7,8	5,2	179.308	26.853	8,7
2016	224.779	7,5	5,1	226.671	31.477	7,1

¹EAK 2016 o.b.v. eerste drie kwartalen

²NECzU rechtstreeks aan VDAB gemeld

³Aantal NWWZ / aantal openstaande vacatures

	Ontvangen vacatures ¹		Openstaande vacatures ¹	
	2015	2016	2015	2016
Antwerpen	49.018	59.118	6.968	8.078
Oost-Vlaanderen	37.149	46.334	5.590	6.823
West-Vlaanderen	29.220	39.192	4.803	5.794
Vlaams-Brabant	26.547	31.794	4.146	4.427
Limburg	17.679	23.935	2.338	2.827
Buiten Vlaanderen	19.695	26.298	3.007	3.529
Totaal	179.308	226.671	26.853	31.477

¹NECzU rechtstreeks aan VDAB gemeld

	Ontvangen vacatures ¹		Openstaande vacatures ¹	
	2015	2016	2015	2016
Werkervaring				
Geen ervaring (<6 maand)	71.647	83.239	9.498	10.606
Enige ervaring (6 maand - 2 jaar)	52.978	71.632	7.494	9.442
Met ervaring (>2 jaar)	54.683	71.800	9.860	11.429
Studieniveau				
Geen studievereiste of max. 2e graad	76.089	92.594	11.462	12.837
Middengeschoold	41.451	48.536	6.311	7.600
Hooggeschoold	61.768	85.541	9.079	11.040

¹NECzU rechtstreeks aan VDAB gemeld

Nagenoeg alle cijfers in dit document komen uit Arvastat.

Wil je meer gedetailleerdere data, of gelijkaardig cijfermateriaal voor een bepaalde regio:

arvastat.vdab.be

